

בה: באו ואמרו לה מתה אשתך ונשא את אחותה מותרת לחזור לו, ומקשינן:

ותאמר אשתו הראשונה **בשכיבה דאחותה**, **מידי דהרה אאשה שהלך בעלה למדינת הים?**

כמו באשה שהלך בעלה למדינת הים, והלכה ונישאת לאחר, הרי היא נאסרת על בעלה הראשון משום שכיבתו של האחרון, על אף ששוגגת היא, כך יש לנו לומר שאם הלכה אשתו למדינת הים ובא על אחותה, שתיאסר אשתו הראשונה עליו משום שכיבתו עם האחרונה?! (16)

ומשנינן: **לא דמי**, כי:

אשתו, דאם זינתה **במזיד אסירא** על בעלה **מדאורייתא**, הרי כשזינתה **בשוגג**, וכגון ששמעה על מיתת בעלה, שמעיקר הדין אינה נאסרת כיון שהיא אנוסה — **גזרו בה רבנן**. (17)

אבל **אחות אשה**, שאם בא עליה הבעל צא-א **במזיד**, **לא אסירא** עליו אשתו **מדאורייתא** — **בשוגג לא גזרו בה רבנן**.

אלא לרבא, דאמר, חיוב המותו **לאחר מיתה** של בתה, **איכא בינייהו**, בין רבי ישמעאל לרבי עקיבא, ולדעת רבי עקיבא אין חייב על החמות אם מתה אשתו בשעת ביאה.

אם כן תיקשי: אם לפי רבי עקיבא היא משנתנו, **ליתני נמי** — במשנתנו — **חמותו!**?

אמר ליה רב כהנא לרב אשי: נהי דמיעטה קרא משריפה, מאיסורא — מי מיעטה קרא!

כלומר: אף לרבי עקיבא אליבא דרבא, לא מיעט הכתוב אלא את שריפת החמות ואת הבעול, אם לא היתה בתה קיימת בשעת ביאה. אבל מכל מקום אסורה החמות אף לאחר מיתת בתה ממקרא אחר, שנאמר: "ארור שוכב עם חותנתו", שבו לא מיעט הכתוב חמותו לאחר מיתה. (15)

והואיל ומכל מקום אסורה החמות אף לאחר מיתת בתה, שוב לא יתכן דין משנתנו אלא באחות אשה, ולא בחמות, ושפיר יש לומר שמשנתנו — רבי עקיבא היא.

וכאן שבה הגמרא לעיקר משנתנו, ששנינו

15. נתבאר על פי רש"י בסנהדרין עו ב ד"ה ר"ע; אבל בתוספות כאן פירשו: מאיסורא מי מיעט רחמנא, כלומר מלאו וכתת לא מיעטה אלא משריפה; וראה בתוספות ישנים ובריטב"א שהביאו כפירוש זה בשם רש"י.

17. עיקר תירוץ הגמרא הוא, שאין זה קנס בעלמא שתצא מזה ומזה, אלא שקנסוה חכמים לעשותה כסוטה האסורה על בעלה, אבל באחות אשה שאין איסור במזיד, אי אפשר לאסור את אשתו הראשונה עליו מחמת שנשא את אחותה.

16. ביאור קושיית הגמרא היא, דקסלקא דעתין כי מה שאמרו באשה שהלך בעלה למדינת הים שתצא מזה ומזה, אין זה משום שעשאוה כסוטה הנאסרת על בעלה, אלא קנס הוא שקנסו חכמים שתפסיד האשה אף את בעלה הראשון כיון

ומבארת הגמרא: **ומנלן דלא אסירא** אשתו עליו כשבא על אחותה?

קל בכך שיש לו היתר על ידי גט — **נאסר האוסר** בביאתו בה.

דתניא: כתיב בפרשת סוטה הנאסרת על בעלה "ושכב איש אותה שכבת זרע".

דהיינו, הבעל, שהוא ה"אוסר" את אשתו לאחרים — הרי הוא נאסר באשתו לאחר שזינתה.

מלמד הכתוב באומרו "אותה":

אותה בלבד **שכיבתה אוסרתה**. שאם שכב איש אחר את אשתו מרצונה הרי היא נאסרת על בעלה.

מקום שבא אדם על אשה האסורה לו **איסור חמור**, כגון מי שבא על אחות אשתו, שהוא איסור חמור, שאין לו היתר בגט, אלא רק על ידי מיתת אחותה —

ואין שכיבת אחותה עם בעלה אוסרתה את האשה, עליו. (1)

אינו דין שנאסר האוסר!

שתאסר אשתו, האוסרת עליו את אחותה. (2)

ולכך הוצרך הכתוב להשמיענו זאת, מפני **שיכול** הייתי לומר ששכיבת אחותה של אשתו תאסור את אשתו עליו, מדין קל וחומר:

אמר רבי יהודה: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל, במי שבא על חמותו, שפוסל את אשתו עליו. ולקמן מתבאר בגמרא מקור מן הכתוב לזה.

כי **והלא דין הוא** שתאסור:

על מה נחלקו — בית שמאי ובית הלל — **בבא על אחות אשתו**, האם אשתו נאסרת עליו:

ומה במקום שבא אדם על אשה האסורה לו **באיסור קל**, דהיינו, איסור אשת איש, שהוא

היא לבעלה, ניכר טפי מעשה הזימה והתחלפות האנשים באשה אחת. ולכן אסרה התורה את האשה לחזור עוד אל בעלה אחרי הזנות.

ולפיכך היה מקום לומר שאף הבא על אחות אשתו יהא אסור לשוב עוד אל אשתו, מפני שניכרת השתמשות איש אחד באשה ואחותה.

ואולם, העיר החזון איש שם, אם זה הוא הטעם, אם כן, לפי דברי המהרי"ק, שכתב בעיקר טעם איסור האשה על בעלה שהוא מפני מעילה שמעלה באישה, וכלשון הכתוב "ומעלה בו מעל, ותמעול מעל באישה", לא שייך ללמוד מאיסור סוטה לבעלה שיהא הבעל אסור באשתו מפני שכיבת אחותה.

1. ראה בנמוקי יוסף [ובחדושי אנשי שם], אם עיקר הלימוד בא למעט את הבא בשוגג על אחות אשתו וכנידון משנתנו, או על הבא עליה במוזד.

2. החזון איש [אהע"ז סימן קלב ה] הוכיח מסוגיא זו, שאין טעם איסור סוטה לבעלה משום קנס, ואף לא משום שאין זה כבוד בעלה להיות עם אשה שנטמאה תחתיו, שהרי כל זה אין שייך באחות אשה, שתיאסר אשתו עליו משום שכיבתו עם אחותה.

אלא ודאי, שטעם האיסור הוא משום שריחקה התורה שתהא האשה משמשת אישות לבעלה ולזולתו. והלכך כשעברה וזינתה, וחוזרת

שבית שמאי אומרים: פוסל את אשתו מקל וחומר דסוטה.⁽³⁾

ובית הלל אומרים: לא פוסל.

אמר, חלק רבי יוסי על רבי יהודה, ואמר:

לא נחלקו בית שמאי ובית הלל בבא על אחות אשתו — שלא פוסל את אשתו.

על מה נחלקו — בית שמאי ובית הלל — בבא על חמותו אם אוסר את אשתו עליו:

שבית שמאי אומרים: פוסל, וכפי שהגמרא מבארת בהמשך מן הכתוב.

ובית הלל אומרים: לא פוסל.

ומפרש רבי יוסי את טעמו, למה לא נחלקו באחות אשה, ולדעת כולם אשתו לא נאסרת בו על ידי ביאת אחותה:

לפי שבתתחלה, קודם שקידש את אשתו, הוא מותר בכל הנשים שבעולם, ואף היא אשתו מותרת בכל האנשים שבעולם.

אבל משעה שקידשה לאשתו, הוא אוסר

[אוסר את אשתו] לכל האנשים שבעולם, ואף היא אוסרתו בקרובותיה.

והרי מרובה איסור שאסרה הבעל לאשתו מאיסור שאסרתהו אשתו —

שהוא אסרה לאשתו בכל אנשים שבעולם, והיא לא אסרתהו אלא בקרובותיה.

וכיון שכן, הלא דין הוא שלא תיאסר אשתו אם בא על אחות אשתו בשוגג:

ומה הוא, שאסרה לאשתו בכל אנשים שבעולם, בכל זאת —

כאשר שוגגה אשתו במי שאסור לה, כגון שנישאת לאדם אחר על פי שני עדי שקר שהעידו שמת בעלה — היא אינה נאסרת במותר לה, בבעלה.

שהרי אמרה תורה שרק אם "והיא לא נתפשה", שזינתה ברצון, רק אז תהא אסורה על בעלה. הא אם "נתפשה", שנבעלה באונס, הרי היא מותרת.

אם כן, קל וחומר הוא —

וראה ברש"ש כתובות ט א, שכתב להוכיח ממה שסוטה אינה אסורה על הבעל כשאנסה, אף שבסברא כל שכן שתיאסר עליו, דהטעם הוא משום שאין היא אסורה על הבעל אלא אם כן אסורה היא על הבעל, וכמו שפירשו דבריו, דהיינו משום שעיקר האיסור על הבעל הוא מפני שאסרה על הבעל.

ולפי דברי הרש"ש [וכן כתב ה"אור שמח" בתשובה], אין מקום לדברי ה"ערוך לנר", כי מאחר שלא נאסרה על הבעל, אי אפשר שיאסר הוא על אחות האשה מדין "בועל".

3. נסתפק הקרן אורה [בד"ה ויש] לדעת בית שמאי, האם ילפינן נמי בקל וחומר שיהא הבעל אסור באחות אשתו שבא עליה באיסור, וכשם שאסרה התורה את הסוטה על הבעל, ונפקא מינה באיסור זה שתהא אסורה עליו אפילו לאחר מיתת אשתו, שכבר אין היא אסורה מדין אחות אשה.

ובערוך לנר דן בזה אפילו לפי מה דקיימא לן שאינה נאסרת אשתו עליו ממיעוט ד"אותה", דמכל מקום תיאסר האחות עליו לעולם, הואיל ואין זה בכלל מיעוט הכתוב מ"אותה", ראה היטב את דבריו בד"ה למזיד.

היא, אשתו, שלא אסרתהו לבעלה אלא בקרובותיה —

שכאשר שנג בעלה באסור לו, ובא על אחותה —

אינו דין שלא נאסר על ידי זה כמותר לו, באשתו.

ו"זה הדין" הוא לימוד לשונג בלבד.

שהרי מקל וחומר זה, יש לך ללמוד שאם שגג באחות אשתו, אין אשתו נאסרת עליו. (4)

אבל למזיד, אם בא על אחות אשתו כמזיד — מנין שאין אשתו נאסרת עליו? —

תלמוד לומר בפרשת סוטה: "ושכב איש אותה שכבת זרע".

מלמד הכתוב, כי רק השכיבה ששכב איש זר "אותה", היא בלבד אוסרת אותה —

שכיבתה — אוסרתה לאשה על בעלה.

ואין שכיבת אחותה — אוסרתה לאשה על בעלה.

אמר רבי אמי אמר ריש לקיש: מאי טעמא דרבי יהודה, הסובר שהבא על חמותו, אשתו נאסרת עליו, אף שאם בא על אחות אשתו אין נאסרת אשתו עליו?

משום דכתיב גבי בא על חמותו "באש ישרפו אותו ואתהן".

ומשמעות הכתוב היא שתישרף אף אשתו.

וכי כל הבית כולו בשריפה?

וכי אמרה התורה לשרוף את כל הבית, צדיק כרשע? ומה פשעה אשתו אם הוא בא על אמה?!?

אלא אם אינו ענין לשריפה, תנחו ענין לאיסורא, ללמד שאשתו נאסרת עליו בכיאתו על אמה. (5)

אמר רב יהודה אמר שמואל: אין הלכה כרבי יהודה שהבא על חמותו נאסרה אשתו עליו.

החוא דעבד איסורא בחמתיה [מעשה היה ובא אדם באיסור על חמותו] —

אתייה רב יהודה, נגדיה [הביאו רב יהודה לבית הדין והלקהו]. (6)

ואילו בערוך לנר כתב להוכיח, שאכן רבי עקיבא חולק על דרשה זו, שאם לא כן מנין לגמרא להקשות לעיל "אי רבי עקיבא היא ליתני חמותו", והרי יתכן שרבי עקיבא סבירא ליה כרבי יהודה שאכן ביאתו על החמות אוסרת את אשתו, אלא ודאי פשיטא לגמרא שהיות ורבי עקיבא מפרש את הפסוק באופן אחר, בהכרח שחולק הוא על רבי יהודה, וראה עוד שם.

6. אין מלקות אלו כדין מלקות על לאו, אלא משום שבית דין מכין ועונשין כשהשעה צריכה

4. ראה מה שתמהו על זה התוספות, ואת ביאור דבריהם ראה במהרש"א.

5. כתב בקרן אורה, שאין סתירה בין דרשה זו לדברי רבי עקיבא ורבי ישמעאל לעיל, המפרשים את הפסוק באופן אחר, כי תרתי שמעת מינה, האחד, לפי פשטא דקרא הרי משמע שאף האשה בכלל, ובהכרח שלענין איסורא ריבתה אותה התורה, והשני, הואיל והכתוב כלל את האשה לענין שריפה, בהכרח לפרש כדברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא.

אמר ליה רב יהודה לאותו אדם: **אי לאו דאמר שמואל "אין הלכה כרבי יהודה" אפרייתה לאשתך עלך איסורא דעלם** [אם לא שפסק שמואל דלא כרבי יהודה, הייתי אוסר את אשתך עליך איסור עולם].⁽⁷⁾

ועתה חוזרת הגמרא לבאר את מה ששינינו בברייתא לעיל:

"אותה", אותה שכיבתה אוסרתה, ואין שכיבת אחותה אוסרתה. שיכול, והלא דין הוא: ומה במקום שבא על איסור קל נאסר האוסר, מקום שבא על איסור חמור, אינו דין שנאסר האוסר:

והוינן בה: **מאי**, מהו **האיסור הקל**, שאם עבר עליו, ובא עליה, הרי זה שאוסרו בה, נאסר. ואנו למדים הימנו בקל וחומר למי שעבר על איסור חמור של אחות אשה, שתהיה מי שאסרתו באותה אשה נאסרת אף היא?

אמר רב חסדא: האיסור הקל הוא — הבא על מחזיר גרושתו משנשאת, וכדעת רבי יוסי בן כיפר, הסובר שאין חייבים עליה אלא אם כן נישאת ונבעלה לאחר⁽⁸⁾ — שהיא אסורה עליו בלאו.

וכך אנו למדים בקל וחומר:

הרי אם **בא עליה** על הגרושה **האי** [אדם אחר], הוא **אסרה עליה** [עליו], על הראשון שגירשה.

כי משנישאת ונבעלה לאחר, נאסר על הראשון להחזיר גרושתו, ונמצא כי השני שנשאה ובא עליה, הוא זה ש"אוסר" את האשה על הראשון שגירשה.

ואם אחר שגירשה אף השני, חזר ונשאה **ובא עליה אידך** [הבעל הראשון], ועבר על איסור מחזיר גרושתו — **אסרה עליה דהאי** [על הבעל השני], כי עכשיו נעשית היא אסורה לגבי הבעל שני באיסור מחזיר גרושתו משנישאת.

ומוכח מכאן, שאם עבר הנאסר [הבעל הראשון] על איסור קל של מחזיר גרושתו, שאינו אלא בלאו, נאסר בכך האוסר [הבעל השני] באשה.

וקל וחומר אם עבר על איסור אחות אשה, שהוא איסור חמור, ובא עליה, שתיאסר האוסרת [היא אשתו].⁽⁹⁾

לכך, וכמבואר לעיל צ ב.

את קרובותיה, ואפילו אם כנס באיסור לא יוציא.⁷ הקשו הראשונים, והרי לקמן ריש פרק נושאים מבואר שהבא על אשה במזיד אסור לו לישא את קרובותיה מדרבנן, שמה יבוא על אותה אשה אף לאחר שנשאת קרובותיה, וכיון שכן היה לו לרבי יהודה לאסור את אשתו עליו מדרבנן מאחר שבא על חמותו במזיד ויש לחוש שמה יבוא עליה עוד.

וביאר הראשונים, שלא אמרו חכמים להוציא את אשתו מחשש זה, אלא שלכתחילה לא ישא

8. נתבאר על פי הריטב"א ו"קרבן אורה". וביאר הריטב"א, כי אף שנתבאר לעיל [יא ב] שלרבי יוסי בן כיפר יש איסור בנישואין אף בלי ביאה, ואילו כאן מבואר שהאיסור הוא דוקא אם בא עליה, זו אינה קושיא. כיון שאותו איסור משעת הנישואין אינו אלא מדרבנן, ואנו למדים בק"ו מן הדין שהוא מדאורייתא, והוא הרי תלוי בביאה.

9. יש לעיין, הרי גם אם יבוא עליה אדם אחר, לאחר שגירש השני אותה, והיא מותרת לאותו

ופורכת הגמרא את הקל וחומר הזה:

מה למחזיר גרושתו משנישאת, דין הוא שגם האוסר יהא נאסר, משום:

שכן נטמא אותו הגוף [היא הגרושה], שאנו אוסרים על האוסר.

תאמר באחות אשה, שאתה בא לאסור את האשה שלא נטמאה כלל, אלא אחותה היא זו שנטמאה.

ועוד, הרי איסור מחזיר גרושתו, אף כי קל הוא מאיסור אחות אשה, שזה בלאו וזה בכרת, מכל מקום הרי יש באיסור מחזיר גרושתו חומרא אחרת:

ואיסורה של הגרושה למגרש לאחר שנישאת הוא **איסור עולם**, שאין לו היתר, תאמר באיסור אחות אשה, שיש לו היתר לאחר מיתת אשתו.⁽¹⁰⁾

אלא מכח קושיא זו **אמר ריש לקיש** לפרש את ה"איסור קל" באופן אחר:

"איסור קל" שאנו לומדים ממנו שאם עבר עליו הנאסר ובא על האשה הנאסרת, הרי זה שאסרו בה אף הוא נאסר, היינו איסור **יבמה**, וכדמפרש ואזיל.

ומפרשת הגמרא מאיזו ביאת איסור ביבמה אנו למדים:

למאן, כלומר למי נבעלה היבמה באיסור ונאסרה על אוסרה?

אילימא שמא תאמר שנבעלה יבמה — הזקוקה ליבום או חליצה — **לאחר** [לאדם זר], והוא איסור קל שאינו אלא לאו בעלמא, וכך אנו למדים:

ומה העובר על איסור יבמה לשוק ובא עליה — הדין הוא שנאסר היבם האוסר את האשה על אותו אחר, **וכדרב המנונא: דאמר רב המנונא: שומרת יבם שזינתה אסורה ליבמה.**

קל וחומר שאם עבר אדם ובא על אחות אשתו, שתהא אשתו — האוסרת את אחותה — נאסרת אף היא.

כך אי אפשר לפרש:

כי **מה ליבמה, שכן נטמא אותו הגוף** שאתה בא לאסור על היבם, דהיינו היבמה.

תאמר באחות אשה, שאתה בא לאסור את אשתו עליו אף שלא נטמאה.

אדם, היא נאסרת לבעל השני.

ואם כן, אף אם לא היתה האשה מעולם אשתו של ראשון, והיה עכשיו נושא אותה הראשון ובא עליה, היתה האשה נאסרת על השני מכח הנישואין והביאה של עכשיו.

ואילו באחות אשתו אנו דנים שתהא אשתו אסורה עליו בגלל שהוא עבר על איסור אחות אשה. וראה בקרן אורה ובחזון סימן קלב ה, ובהערה לקמן על קושיית הגמרא "ואיסורה

ברוב".

10. רש"י לא גרס כאן "ואיסורה ברוב"; והתוספות גרסוה, ופירשוה: מה למחזיר גרושתו שכן איסורה ברוב, כלומר על ידי כל אדם יכול לבוא לידי איסור זה, שגרושתו נאסרה על ידי כל מי שישאנה, אבל אחות אשתו אפילו תיאסר אשתו משכיבת אחותה לא מיתסרא אשתו עליו במה שיבוא איניש דעלמא על אחותו.

ועוד, שהרי יש לאיסור יבמה לשוק חומרא על פני איסור אחות אשה:

ואיסורה של יבמה לשוק הוא **ברוב** העולם [כלומר לרוב העולם], תאמר באחות אשה שאין היא אסורה אלא לבעל אחותה.

אלא, מיבמה הנבעלת **לאחין** באיסור, היינו איסור הקל שאנו למדים הימנו, וכדמפרש ואזיל.

וכך אנו למדים: הרי אם **עבד בה מאמר האי**, אם עשה אחד האחים מאמר – קנין בכסף או בשטר שאינו קונה אלא מדרבנן – ביבמתו, ⁽¹¹⁾ הרי **אסרה עליה דחאי**, אסר הוא אותה על כל האחים באיסור קל של "אשת אח" מדרבנן.

נמצא, שהאח בעל המאמר הוא זה ה"אוסר" על שאר אחיו.

ואם **בא עליה אידך** [אחד משאר האחים],

וקנה אותה בקנין גמור מדאורייתא, הרי חזר האח הבעל **ואסרה עליה דחאי** [על האח עושה המאמר], היות והבעל קנה את האשה בכיאה שהוא קנין מן התורה ביבמה, ונמצאת היבמה ביחס לכל האחים, כולל בעל המאמר, שהיא "אשת אח" מן התורה, ואסורה עליהם.

ומוכח, שהיות ועבר הבעל על איסור קל של אשת אח מדרבנן, שוב חזרה האשה ונאסרה על האוסר שהוא בעל המאמר.

וקל וחומר שנאמר כן אף באחות אשתו. ⁽¹²⁾

ומקשה הגמרא על הפירוש הזה בקל וחומר, שאם כן:

מאי איריא שבא עליה שני, למה אמרה הברייתא "שבא על איסור קל", שמשמעותו כי רק על ידי ביאה נאסר האוסר –

והרי באופן זה, שעשה אחד האחים מאמר,

ביאור דבריהם: כי במחזור גרושתו באופן שהביאה הגמרא, אין האיסור על האוסר [הבעל השני] בא כתוצאה מעבירתו של הראשון על איסור מחזור גרושתו, שנאסר בה מכח השני.

שהרי אף אם היתה נישאת לאדם אחר, שלא נאסרה עליו מכח השני, גם היה נאסר השני בגרושתו, מאחר שנישאה לאחר.

והרי ודאי אין אנו באים ללמוד שתיאסר אשתו עליו [כשבא על אחות אשתו], אלא משום שעבר הבעל על האיסור שאסרה אותו אשתו. על פי ה"קרבן אורה".

11. נתבאר על פי רש"י; ואולם שיטת התוספות היא שסוגייתנו כמאן דאמר [לעיל כט א] שהמאמר קונה ביבמה דאורייתא, ולדבריהם ניחא, שהקל וחומר הוא מדין דאורייתא, ולכן אי

לאו "אותה" היינו לומדים באחות אשה לאסור את אשתו עליו מדאורייתא, וראה מה שכתב ב"קרבן אורה"; וראה גם מה שכתב בקובץ הערות לבאר שיטת רש"י כיצד אנו לומדים קל וחומר מדרבנן לדאורייתא.

12. אין הנידון ביבמה לאחין דומה לנידון אחות אשה, כי ביבמה לאחין אין האיסור שנהיה על בעל המאמר בא כתוצאה ממה שהוא אסר את היבמה על האח הבעל, שהרי אף אם לא היה עושה בה מאמר כלל, והיה בא אחיו ובעלה הרי היא היתה נאסרת עליו וכשם שהיא נאסרת על שאר האחין שלא עשו בה מאמר, ואילו באחות אשה אנו באים לומר שהיות ועבר הבעל על איסור אחות אשה שאשתו "אוסרת" עליו, לכן נאסר הוא באשתו, וראה מה שכתבו בקרבן

איסור קל — הוא איסור **סוטה** שקינא לה בעלה ונסתרה, וכדמפרש ואזיל.

ומבארת הגמרא על איזה איסור שבסוטה עבר מי שעבר וכתוצאה מכך נאסר בה זה שאסרה עליו:

סוטה — **למאן?** מי הוא זה שנבעלה הסוטה לו, ונאסרה על ידי זה למי שאסר את הסוטה עליו?

אילימא שמא תאמר כי הלימוד הוא מסוטה שנבעלה לבעל אחר קינוי וסתירה, שהוא אסור בה באיסור עשה עד שישקנה מי סוטה ותימצא טהורה, שכך אמרה תורה בפרשת סוטה "נטמאה", ודרשו מכאן שהיא טמאה לבעלה, שאסור הבעל באשתו הסוטה.

וכך אנו למדים: הרי הבעל הוא זה ש"אוסר" את הסוטה על הבעל. ואם עבר **ובא עליה הבעל**, הרי **אסרה עליה דבועל**, שהבועל אסור בסוטה שנסתרה עמו [ואפילו אם יגרשנה בעלה או ימות ושוב לא תהיה אשת איש].

נמצינו למדים: שאם עבר הבעל על איסור קל של "נטמאה", נאסר בכך הבעל "האוסר" באשה, וכך יש לנו לומר באחות אשה.

כך אי אפשר לומר:

כי **מאי איריא** "בא עליה" בעלה? שמשמע כי רק משעבר ובא עליה הבעל אז נאסרה הסוטה על הבעל האוסר.

והרי איסור "סוטה" לבעל ובועל הוא **אפילו**

י"אסר האוסר [הוא בעל המאמר] **אפילו** אם **עבר בה** [עשה בה] אחד האחין **נמי מאמר** אחרי מאמרו של הראשון!

גם באופן זה י"אסר האוסר, היות וכשם שהיבמה קנויה לבעל המאמר הראשון מדרבנן, כך היא קנויה לבעל המאמר השני מדרבנן, ונאסרת ממילא על בעל המאמר הראשון, כדין "אשת אח" מדרבנן!?

ומיישבת הגמרא את הקל וחומר מיבמה שנאסרה על האחין על ידי מאמר:

הא, לא קשיא —

היות ובריינתא זו — **כרבן גמליאל** היא, **דאמר: אין מועיל מאמר** של אח מן האחין **אחר שכבר עשה מאמר** אח אחר.

ונמצא, כי אם לא היה בא עליה אחד האחין — לא היתה נאסרת היבמה על האח הראשון שעשה מאמר.

ושבה הגמרא ומקשה על הקל וחומר:

אלא כך יש לנו להקשות:

למה אמרה הבריינתא "שבא על איסור קל", והרי **אפילו** אם השני לא בא עליה אחר מאמרו של ראשון, **אלא שנתן לה גט, ואפילו חליץ לה**, גם באופן זה תיאסר היבמה על בעל המאמר, כי היות והמאמר לא הפקיע את הזיקה, מועיל גיטו של אחד האחיים או חליצתו לאוסרה על כל האחיים האחרים, כולל בעל המאמר.

אלא, אמר רבי יוחנן לפרש את מהותו של ה"איסור קל" שלמדנו בבריינתא:

אורה ובחזון איש על הלימוד הקודם מ"מחזיר גרושתו".

אם לא בא עליה בעלה, אלא נתן לה הבעל גט, וכבר אינה אשת איש, הרי היא אסורה לבעול, כי משעת סתירה נאסרה עליו.

שהרי אמרה תורה בסוטה שנסתרה שתי פעמים "נטמאה", ופירשו חכמים, שהאחד בא לאוסרה לבעול אחר קינוי וסתירה, והאחד בא לאוסרה לבעול —

ואפילו אם רק אמר הבעל אין אני משקה אותה מי סוטה, כבר נאסרה הסוטה לבעול! (13)

אלא, הלימוד הוא מ**סוטה** שנבעלה לבעול.

היינו, מאשת איש שססתה ונבעלה לבעול זר, אנו למדים משם שנאסר האוסר על ידי ביאה זו. שהרי הבעל הוא זה שאסר את אשתו על הבעול, ומשנבעלה לבעול הרי נאסרה על האוסר, הוא הבעל.

ותמהה הגמרא על פירוש זה:

וכי האי — אשת איש שנבעלה לבעול — איסור קל הוא?

והרי איסור המזר הוא, דהיינו איסור אשת איש, שהוא בחנק, וחמור אף מאיסור אחרות אשה שאינו אלא בכרת. והאיך נפרש כן את הברייתא המדברת במי שעבר על איסור קל שנאסר האוסר!?

אלא, אמר רבא: אכן האיסור הקל, ממנו צח-ב אנו למדים — הוא איסור אשת איש, שאם עבר אדם ובא עליה, הרי היא נאסרת על הבעל שאסרה על הבעול. ומאיסור זה אנו למדים למי שבא על איסור אחרות אשה שתיאסר אשתו עליו.

וכן כי אתא רבין [כאשר בא רבין] אמר רבי יוחנן: איסור קל שאמרו בברייתא הוא איסור אשת איש! (1)

ואמאי קרי לה לאיסור אשת איש —

בו ולהשקותה מי סוטה, ונמצאת הסוטה אסורה על הבעול לעולם.

ולפי דבריהם נחא מה היתה ההוה אמינא של הגמרא לתלות את האיסור לבעול בביאתו של הבעל, הואיל ואנו דנים על איסורה לבעול לעולם ואף השקאה שוב לא תועיל לו, ולזה לא די בעצם הסתירה, רק משעבר עמה בעלה עבירה.

נחלקו הראשונים בדין "אין הבעל מנוקה מעוון" שאין המים בודקין את אשתו, אם דין זה נאמר דוקא באם בא הבעל על האשה אחר שנסתרה, או שאף אם בא ביאה אסורה אחרת מימיו שוב אין המים בודקים את אשתו, וכשיטת הרמב"ם.

1. יש לעיין, הרי לכאורה אין הנידון דומה

13. א. השמועה נתבארה על פי פשוטת לשונו של רש"י.

ואולם התוספות ביארו באופן אחר:

אילימא בסוטה לבעול, כשבא עליה בעל, הרי היא אסורה לבעול לעולם, כי מעתה לא שייך בה השקאת מי סוטה להיטהר למי שחשוד כבועלה. שהרי כיון שאין הבעל מנוקה מעוון, שוב אין המים בודקים את אשתו, ונמצא שהבעול אסור בה לעולם.

מאי איריא בבא עליה אפילו נתן לה גט, אפילו נתן לה גט ויחזור ויקדשנה ויכניסנה לחופה, שוב אין הוא יכול להשקותה על הסתירה הקודמת, ונמצא שהבעול אסור בה לעולם.

ואפילו אמר אין אני משקה: פירוש, שאם אמר הבעל אין אני משקה שוב אין יכול לחזור